

۱-۲- روش تحصیل آخوندی، جلسه اول، چهار فصل تحصیلی

دوشنبه، ۱۳ ژوئیه ۲۰۱۵ ۰۶:۱۱ ق.ظ

در این جلسات، ما در نهایت راجع به نظام خوب درس خواندن دروس حوزوی به جمع بندی میرسیم.

ساختار کلی مباحث:

در مورد مباحث حوزوی، در سه ساحت میتوان بحث کرد:

۱. بُعد تحصیلی
۲. بُعد تحقیق و تولید علم
۳. بُعد تدریس و تدوین

اما آن بخشی که قرار است ما درباره آن بحث کنیم، مبحث تحصیل است و تنها کسی که راجع به این سه بعد، کتاب حوزوی نوشته است، آقای واسطی است که به صورت آخوندی بحث کرده است. ایشان سبک سنتی حوزه را در کتب خود، نوشته است و همان طور که گفتیم محل بحث ما بر روی روش و بُعد تحصیلی است.

تحصیل آخوندی:

این روش تفاوت‌های فاحشی با روش‌های دانشگاهی دارد البته مشترکاتی هم دارد. همه مباحث را میتوان در پنج بخش کلی تقسیم بندی کرد. در ابتدا به صورت اجمالی سرفصل‌ها را بیان کرده و در ادامه به صورت تفصیلی وارد بحث میشویم. این ۵ سرفصل عبارتند از:

۱. مقاطع تحصیلی

دوره تحصیل چند مقطع دارد و اهداف هر مقطع چیست و هر کدام چند سال دارد و هر سال چه اهدافی دارد؟ بسیاری از طلاب این سالها را یکسان میبینند اما متفاوت است.

۲. علوم تحصیلی

در این بخش هر علم از علوم حوزوی را ناظر به پایه‌های اول و دوم مطرح میکنیم. صحبت بر سر این است که هر علم یک سری اهداف عمومی دارد و یک سری اهداف خصوصی حوزوی. مثلاً منطبق برای عموم مردم مفید است اما اهدافی که برای حوزه کاربرد دارد متفاوت است. در این بخش به بیان اهداف ویژه حوزه میپردازیم و میگوییم چرا حوزوی به دنبال منطق می‌رود؟ صرف خواندن برای چه منظوری است؟ نحو به چه درد می‌خورد؟ معیار خوب خواندن منطق چیست؟

مثلاً یکی از مهمترین بخش‌های منطق، منطق ۳ است که باید خوب خوانده شود و یا در مورد نحو می‌گویند که روش‌های مختلف یادگیری زبان وجود دارد چرا حوزه به این روش قدیمی اصرار دارد و ما میگوییم که هدف حوزه از ورود به نحو چیست؟

در این مبحث اهداف دانشی علوم را در سه لایه کلان بحث میکنیم. بعد از شناخت اهداف علوم باید بدانیم که این اهداف را به چه صورت باید پیاده کرد.

۳. اهداف تحصیلی

سؤال این است که ما از تحصیل کتب مختلف، چند دسته اهداف داریم؟ اهدافی که در بخش علوم تحصیلی بیان شد، اهداف دانشی است اما باید بدانیم که یک سری اهداف بینشی هم وجود دارد و در کنار این دو، یک دسته اهداف دیگری هم هست که به آنها اهداف بالعرض گفته میشود. در این بخش میگوییم که اهداف علوم حوزوی فقط اهداف دانشی نیست بلکه اهداف دیگری هم وجود دارد که

باید به آنها توجه کرد.

یکی از مشکلات حوزه این است که مثلاً بعد از ۸ سال طلبه نمیداند که باید چنین اهدافی هم تأمین شود بلکه حوزه را محصور در اهداف دانشی میدانند. اصلاً نمیدانند اهداف بینشی چیست؟

۴. کتب تحصیلی

تمام مباحث ۳ سرفصل قبلی را در این بخش به صورت عملیاتی و در مورد هر کتاب مطرح میکنیم. مثلاً در مورد احکام میگوییم که چرا نامش آموزش احکام نیست و آموزش فقه است؟ نکته مهم این است که باید بگوییم که هدف حوزوی از خواندن این کتاب چیست؟

هدف عمومی این کتاب یادگیری احکام و هدف بالاتر یاد دادن احکام به دیگران است. اما این هدف خاص حوزوی نیست و هدف حوزوی اش همان آموزش فقه است. به این معنا که فقه در سه لایه غیراستدلالی، نیمه استدلالی و استدلالی عرضه میشود و درس احکام در لایه فقه غیراستدلالی میگنجد. بنابراین این کتاب را باید با اهداف فقه غیراستدلالی خواند.

چرا باید نحو را به این گستردگی بخوانیم؟ کتاب صمدیه با سیوطی چه تفاوتی دارد؟ در این بخش میگوییم که کنار صمدیه باید فلان کتاب را ببینیم و ... غنی کردن صمدیه چیست، غنی کردن سیوطی چیست؟

۵. سبک تحصیلی

در این بخش الگوها و سبک های خاصی برای خواندن دروس مختلف ارائه میشود. مثلاً به صورت عملیاتی میگوییم که درس سیوطی را باید چگونه بخوانیم؟ نکاتی در مورد پیش مطالعه و مباحثه و مراحل درس خواندن بیان میکنیم. در این بخش توضیح میدهیم که در مباحثه باید چه اتفاقی بیفتد و روش صحیحش چیست؟ پیش مطالعه، کلاس فعال، مطالعه و تفکر، مباحثه و تحقیق، جمع بندی و تقریر، در مورد هر کدام از این بخش ها به صورت کامل بحث میکنیم.

یکی از مراحل، تحقیق حین تحصیل است. غالباً در دانشگاه روش به این صورت است که یک برهه به دانشجویان آموزش میدهند و بعد شروع به تحقیق میکنند. اما مدل حوزوی به صورت **تحقیق حین تحصیل** است که به آن تتبع حین تحصیل گویند.

مثلاً در درس احکام، باید مناط پژوهی کنیم و در جایی که میگویند در وضو یک بار آب ریختن واجب است و دو بار مستحب است و بار سوم حرام است حال مصداق و معنای دقیق یک بار چیست؟ به این ترتیب طلبه باید با کوله باری از سؤال از فقه غیراستدلالی وارد فقه نیمه استدلالی شوید.

یکی دیگر از مباحثی که در این بخش مطرح میشود، مدیریت ثبت دانش است که یکی از مهمترین بخش ها در این مبحث است. در این بخش میگوییم که باید در عمر خودمان صرفه جویی کنیم و به گونه ای دانش خود را ثبت کنیم که وقتی ۱۰ سال بعد به آن نیاز داشتیم بتوانیم به راحتی به آن دست پیدا کنیم.

تفصیل بحث:

بعد از بیان مباحث به صورت اجمالی، به ارائه مباحث به صورت تفصیلی در هر یک از ۵ سرفصل اصلی میپردازیم.

۱. مقاطع تحصیلی:

این را بدانیم که ۴ مقطع کلان وجود دارد و اهداف کلان هر مقطع با بقیه متفاوت است. از این چهار مقطع به چهارفصل تحصیلی طلبگی تعبیر میشود.

(۱) مقدمات

از پایه ۱ تا ۳ که دوره مقدمات است و شامل ادبیات و منطق است

(۲) از پایه ۴ تا ۶ که شامل دوره اول فقه و اصول است که کتاب درسی در این دوره، لمعه به عنوان فقه نیمه استدلالی، در هر سال به صورت دو درس ارائه میشود. متن این کتاب برای شهید اول است و شرح شهید

ثانی. در اصول هم پایه ۴ الموجز آیت الله سبحانی است و ۵ و ۶ هم کتاب اصول مرحوم مظفر است.

(۳) سطح:

از پایه ۷ الی ۱۰ که به آن دوره **سطح** گویند، در فقه کتاب مکاسب شیخ انصاری است و در اصول هم کتاب رسائل شیخ انصاری و کتاب کفایه آخوند خراسانی.

(۴) درس خارج

اهداف کلان فصول یک و دو طلبگی:

(۱) هدف کلان فصل اول طلبگی:

هدف این فصل از تحصیل، **استقرار و تثبیت سبک تحصیل آخوندی** است. مثلا باید دانسته شود که تحصیل آخوندی، به صورت لایه ایست و هر لایه اهدافی دارد و تمام اینها دانشی است و یک سری اهداف بینشی هم وجود دارد و ... متأسفانه بزرگترین مشکل دانشجویان طلبه، این است که مدل تحصیل دانشگاه در آنها نهادینه شده است. ضمناً اخلاق دانشگاهی وجود دارد که در طلاب دانشجو تثبیت شده است که باید در حوزه تغییر کند. جای این تغییرات در این سه سال است. مثلا مدل خواندن سیوطی بسیار مهم است و باید به صورت آخوندی تثبیت شود. مثلا ما میخواهیم بدانیم که الگوی تحقیق حین تحصیل چیست؟ وقتی این الگو تثبیت شد در سایر دروس هم همین روش استفاده خواهد شد. بعضی مدل جهشی را استفاده میکنند برخی هم فشرده میخوانند و ما میگوییم که باید روش **غنی کردن** را استفاده کنیم.

کار اصلی ما در فقه و اصول و ... شروع میشود اما دیگر در آن مقطع وقت آن نیست که به اصطلاح قلمگیری کنیم، بلکه باید در این سه سال، مدل تحصیل آخوندی در طلبه تثبیت شده باشد.

(۲) هدف اصلی مقطع دوم تحصیلی:

هدف مقطع دوم تحصیلی این است که طلبه، **هنر و مهارت تحصیل بلند مدت** را اخذ کند. پایه ۵ شروع فقهی است که قرار است ۲۰ سال خوانده شود. ۳۰ تا درس وجود دارد که باید بسیار بلندمدت خوانده شود.

اهداف هریک از پایه های ۱ و ۲ و ۳:

(۱) پایه ۱:

در این سال باید انتخاب **سبک مناسب** را داشته باشیم. باید به مرور مشاوره کنیم و یک مدل را انتخاب کنیم.

شاه درس سال اول **صرف** است.

(۲) پایه ۲:

سال **تثبیت** الگو و روش انتخاب شده در سال اول است و بزرگان میگویند که این سال بسیار مهم است. مثلا یکی از مهمترین کتابهای نحوی شرح سیوطی است. شاهد درس این سال، **منطق** است.

(۳) پایه ۳:

در این سال اگر دو سال گذشته خوب مطالعه شده باشد، جای آن را دارد که مثلا کتاب الموجز اصول پایه چهارم را در پایه سوم بخواند.

شاهد درس این سال، **بلاغت** است.

کسانی که میخواهند قوی کار کنند باید درس های فرعی را در تابستان هر سال امتحان بدهند.

عقاید کار نکنیم؟ ?

چند مدل وجود دارد، اینکه روند کلام و فلسفه چیست؟ در نهایت گفته میشود که برنامه های عقاید و کلام، طلبه را به آن اهدافی که در نظر گرفته شده است، نمیرساند! گفته میشود که ترتیب پیش کتب عقایدی به ترتیب بزرگی اسم اساتید بوده است نه غنای کتب درسی. بنابراین طلاب باید برای خود به صورت جانبی یک برنامه برای یادگیری عقاید تعریف کنند.

در تابستان چه کنیم؟ ?

در تابستان نمیتوان درس اصلی گرفت. باید در تابستان یک بخشی را **استراحت** کرد که اگر استراحت نکنید، در طول سال استراحت خواهید کرد و حوصله تان سر خواهد رفت. جمع بندی و مرور و تکمیل دروس سال قبل. به صورتی باید صرف را جمع بندی کرد که برای سال بعد مشکلی نباشد.